

zich was het, denk ik, een goed concept om de samenhang tussen meer ruimtes te gaan herdenken en daarbij de impuls van nieuw geld in te brengen. Dat is dus niet gelukt en dat was het laatste wat ik kon bedenken.

Maar in een zwart gat ben ik niet gevallen. Ik heb er geen seconde spijt van gehad. Het was een heerlijk moment waarop die zware last van mijn schouders viel. Er was een eindfeest, maar daar ben ik zelfs niet naartoe geweest. Dat leek me te gruwelijk. Ik ging lekker weg.

Etcetera: Daarna ben je zelf gaan acteren?

Ten Cate: Kort daarop heeft Jan Lauwers mij gevraagd om in zijn *Antonius und Cleopatra* mee te spelen. Mijn eerste reactie was: je bent knettergek. Ik ben naar Frankrijk afgereisd, waar ik toen een huisje had. Hij is me daar komen opzoeken en heeft mij overtuigd. Hij zei: je speelt gewoon jezelf. Wat dat dan betekende wist ik ook niet. Al mijn verborgen gebreken kwamen toen naar boven. Ik kan geen vijf woorden uit mijn hoofd leren en ben een notoire mummelaar. Ik heb het een behoorlijk aantal keren in mijn broek gedaan en toch was ik verschrikkelijk nieuwsgierig. Producteren: daar wist ik wel wat van. Regisseren, ontwerpen, het visueel construeren van een dramaturgische context, in geschreven of andere vorm, daar wist ik wel wat van. Maar op het podium had ik nooit gestaan, tenzij op kostschool. Het was zeer spannend en verschrikkelijk griezelig tegelijkertijd. Bovendien zit je met die projectie van een reputatie die niets te maken heeft met wat er op dat moment moet gebeuren. Jan heeft op fantastische wijze, stapje voor stapje, die hele groep samengebracht, met het stuk als instrument. Het was een heel incongruente handel: een aantal Duitse sterren werd geconfronteerd met amateurs als ik. Zij moesten mij accepteren; ze mochten mij niet helemaal dichtslaan. Het sterrendom en het amateurschap moesten een gezamenlijke en toch zeer verschillende inbreng hebben in de voorstelling. Het was prachtig; ik vond het betaalde vakantie.

De toekomst van het theater

Etcetera: Later is DasArts gekomen. In feite doe je daar nog steeds hetzelfde, nl. omgaan met creativiteit. In dit geval de creativiteit van erg jonge mensen, die aan het begin staan. Maakt dat voor jou een verschil uit?

Ten Cate: Het verschil zit in de 'mission statement', het uitgangspunt dat aan die studenten 'opgedrongen' wordt. De kern van wat hen verteld wordt, is: 'Jij bent verantwoordelijk voor hoe het theater er morgen, overmorgen, in de toekomst uit zal gaan zien. Dat is de kern van de hele handel. Impliciet betekent

dat: ik zal je niet verder lastig vallen met mijn kennis over het theater; het gaat om jouw kennis, om wat jij erover denkt, om hoe jij ermee omgaat. Ik kan je wel iets aanbieden; ik kan putten uit een wereldwijde kring van mensen met wie ik gewerkt heb en voor wie ik respect heb, en van wie ik denk dat ze een – zeer verschillende – inbreng kunnen hebben. Ik wil niet bewust verwarring creëren, maar een keuzemogelijkheid aanbieden. Je kan die kant op, maar hier is iemand die precies het tegenovergestelde beweert en die ook van de Heer gezegende voorstellingen maakt. Misschien moet je ze wel allebei kennen en de keuze van je richting nog eens afwegen. Belangrijk is dat je zo langzamerhand iets afweet van hoe de wereld in mekaar zit, een wereld waarin jij zo nodig theater wilt gaan maken. Nog afgezien van het feit dat ik je allerhartelijkst toeroep dat het in de gegeven cultuurpolitieke context geen voor de hand liggende ambitie is om theater te gaan maken.'

We gaan er ondertussen van uit dat iedereen zijn 'vak' in een hogere beroepsopleiding zo goed mogelijk geleerd heeft. Je kan dan nog discussiëren vanuit welk wereldbeeld of vanuit welke uitgangspunten, maar nieuwe 'trucjes' willen of kunnen wij in DasArts niet aanleren. We gaan niet doubleren wat er al is; opleidingen waar bepaalde artistieke vaardigheden geleerd kunnen worden zijn er genoeg, de ene al beter dan de andere. Dat hoeven wij niet te organiseren.

Etcetera: Je bent er nu vier – met de voorbereidingsfase erbij vijf – jaar mee bezig. Zijn er ondertussen 'leermodellen' ontstaan of ga je elke keer weer op zoek naar een mogelijke structuur?

Ten Cate: Misschien ben ik volstrekt doorgeslagen naar de andere kant, vanuit mijn allergie voor vastroesten en sleetsheid die ik in Mickery opdeed. Binnen de school hebben we getracht een maximale drempel op te werpen tegen elke neiging tot zichzelf gaan institutionaliseren. We werken twee keer per jaar in een blok van tien weken, telkens begeleid door twee mentoren. Van blok tot blok definiëren we het programma opnieuw; verder kan je niet gaan; dat is ongeveer het meest arbeidsintensieve dat je kan bedenken. Uiteraard krijg je aanpassingen omdat je dat niet redt. Je zet een kleine rem op de flexibiliteit omdat je meer tijd wilt om voor te bereiden. Wat ik ook tegenover mentoren beweert of vooraf vertel, ik schrik elke keer weer over het verschil tussen erover praten en reëel in de heksenketel zitten. Dat verschil zal er altijd blijven en dan is er niets op tegen om een keer terug te vallen op de ervaring van een mentor, door hem of haar opnieuw te vragen als mentor of docent voor

een volgend blok. De configuratie staat er immers garant voor dat elk blok toch anders in mekaar zit. Je kan niet zeggen: in mijn tijd was het zo. De enige steun die je hebt is de vaste crew van de school.

Etcetera: Waarom kies je voor 'blokken' in plaats van voor een continue werking?

Ten Cate: Ik wil in het midden laten of dit een school is of niet. Het heet school; het andere uiterste zou een productiebedrijfje zijn. De werkelijkheid ligt er zo'n beetje tussenin. Gegeven de deelnemende disciplines, die eigenlijk allemaal de stuwende krachten achter de schermen moeten worden, zijn er ook geen echte producties (in huis althans) te maken in de gebruikelijke zin. Je bent inderdaad bezig met de opleiding van individuele talenten, maar evenzeer met karaktervorming. Ik wil dat ze heel goed beseffen wat ze willen en waarom, dat ze beseffen dat dat wortels heeft, dat ze meer over zichzelf te weten komen, dat ze duidelijk kunnen vertellen wat ze van plan zijn en waarom dat belangrijk is voor anderen. We moeten met hun werk niet aan de haal gaan. Soms kriebelen mijn handen als ik zie welk materiaal ze hebben. Soms is het stront, soms duiken er juweeltjes op. En dan denk je: nog een paar juweeltjes en je zou er tal van producties mee kunnen maken. We mogen de dingen niet mengen, dan zou je net zo goed Jan Lauwers of een andere regisseur kunnen vragen, terwijl het er nu juist om gaat wat zij die van de school afkomen gaan maken. Het gaat om het op scherp stellen van hun ervaring en hun creativiteit.

Etcetera: Zijn er gelijkenissen tussen de werken die studenten van DasArts afleveren?

Ten Cate: Ik ben er trots op dat er geen huisstijl is. Als ze iets gemeen hebben is het dat je ze allemaal kan vragen waarom ze dit zondig doen en dat ze daar een antwoord op weten. Misschien laten hun producties dat zien. Zelfs als ze aan het eind een productie buitenshuis maken wil ik dat niet als eindexamenproef zien; het is slechts een stadium in hun ontwikkeling; of het nu goed is of niet, interesseert mij eigenlijk niet; dat zal hen wel ingepeperd worden door andere krachten; ik denk aan wat daarna komt; hoe ze zullen groeien weet ik ook niet. Eigenlijk is het nog te vroeg om te zeggen hoe deze opleiding functioneert. Er komen nu in ieder geval spannende mensen af; hoe die gaan functioneren, dat maken ze zelf wel uit.